

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2023-2024

19 FÉVRIER 2024

Proposition de résolution visant à prendre en compte le sexe et le genre dans le domaine de la santé

RAPPORT

fait au nom du comité d'avis
pour l'Égalité des chances
entre les femmes et les hommes
par
Mme **Durenne**

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2023-2024

19 FEBRUARI 2024

Voorstel van resolutie om inzake gezondheid rekening te houden met geslacht en gender

VERSLAG

namens het adviescomité
voor Gelijke Kansen
voor vrouwen en mannen
uitgebracht door
mevrouw **Durenne**

Composition du comité d'avis / Samenstelling van het adviescomité
Présidente / Voorzitster: Latifa Gahouchi

N-VA:**Ecolo-Groen:****Vlaams Belang:****PS:****MR:****CD&V:****Open Vld:****PVDA-PTB:****Vooruit:****Membres / Leden**

Mark Demesmaecker, Freya Perdaens, Nadia Sminate
Fourat Ben Chikha, France Masai, Farida Tahar
Adeline Blancquaert, Bob De Brabandere, Anke Van dermeersch
Philippe Courard, Latifa Gahouchi
Véronique Durenne, Gaëtan Van Goidsenhoven
Karin Brouwers, Orry Van de Wauwer
Rik Daems, Willem-Frederik Schiltz
Laure Lekane, Ayse Yigit
Ludwig Vandenhove

*Voir:***Documents du Sénat:****7-421 – 2022/2023:**

N° 1: Proposition de résolution.

7-421 – 2023/2024:

N° 2: Amendements.

*Zie:***Documenten van de Senaat:****7-421 – 2022/2023:**

Nr. 1: Voorstel van resolutie.

7-421 – 2023/2024:

Nr. 2: Amendementen.

I. INTRODUCTION

La proposition de résolution à l'examen a été déposée le 7 février 2023. Le comité d'avis pour l'Égalité des chances entre les femmes et les hommes l'a examinée au cours de ses réunions du 13 mars 2023, 6 et 20 novembre 2023, 18 décembre 2023, ainsi que le 29 janvier 2024.

Des amendements ont été déposés (doc. Sénat, n° 7-421/2) qui ont été votés au cours de la réunion du 19 février 2024.

II. EXPOSÉ INTRODUCTIF DE MME GAHOUCI, AUTEURE PRINCIPALE DE LA PROPOSITION DE RÉOLUTION

Mme Gahouchi présente la proposition de résolution qui a été soumise à l'examen du comité d'avis. Pour commencer, elle remercie toutes les personnes qui ont co-signé le texte. Si la santé de la population est plutôt bonne globalement, de grands écarts persistent en ce qui concerne le sexe et le genre. Entre les femmes et les hommes tout d'abord, bien que les politiques de santé cherchent constamment à améliorer la santé de toutes et tous, à protéger chaque personne et à garantir l'accès à des soins de santé de qualité. Par ailleurs, si ces politiques évoluent et se veulent de plus en plus inclusives, les personnes trans et les personnes intersexes par exemple, peinent souvent à accéder au système de santé dans de bonnes conditions. La proposition de résolution aborde également ce volet.

À la lecture du texte, l'analyse du lien entre sexe, genre et santé dévoile un enchevêtrement complexe entre l'influence des facteurs biologiques et celle des déterminants sociaux de la santé des personnes. En effet, la santé est de plus en plus considérée dans une perspective bio-psycho-sociale. Et pourtant, le sexe (dimension biologique) et le genre (dimension sociale) peinent à être pris en considération: ils sont tantôt sous-évalués, tantôt teintés de stéréotypes, laissant bien souvent peu de place à la nuance. Cet état de fait s'illustre de nombreuses manières: le renoncement des soins par les familles monoparentales, la prédominance de la dépression chez les femmes, la méconnaissance de l'endométriose et d'autres maladies féminines, la prévalence des maladies cardio-vasculaires chez les femmes plutôt que chez les hommes, la sous-représentation des femmes et des personnes transgenres et intersexes dans les recherches cliniques, l'ignorance de l'ostéoporose chez les hommes, etc.

I. INLEIDING

Dit voorstel van resolutie is ingediend op 7 februari 2023. Het adviescomité voor Gelijke Kansen voor vrouwen en mannen heeft het voorstel besproken tijdens haar vergaderingen van 13 maart 2023, 6 en 20 november 2023, 18 december 2023, en ook op 29 januari 2024.

Er werden amendementen ingediend (doc. Senaat, nr. 7-421/2) die gestemd werden tijdens de vergadering van 19 februari 2024.

II. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR MEVROUW GAHOUCI, HOOFDINDIENER VAN HET VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Mevrouw Gahouchi stelt het voorstel van resolutie voor dat ter bespreking werd voorgelegd aan het adviescomité. Allereerst bedankt spreekster iedereen die de tekst medeondertekend heeft. Hoewel globaal genomen de gezondheid van de bevolking veeleer goed is, zijn er toch nog grote verschillen als we dit bekijken op basis van geslacht en gender. Tussen vrouwen en mannen in de eerste plaats, hoewel het gezondheidsbeleid voortdurend probeert ieders gezondheid te verbeteren, iedereen te beschermen en de toegang tot kwaliteitsvolle gezondheidszorg te waarborgen. Hoewel dat beleid verder evolueert en steeds inclusiever wordt, hebben transseksuele en intersekse personen bijvoorbeeld het vaak moeilijk om in goede omstandigheden toegang te krijgen tot het gezondheidszorgsysteem. Het voorstel van resolutie behandelt ook dit aspect.

Op grond van de tekst, blijkt uit de analyse van het verband tussen geslacht, gender en gezondheid dat de invloed van biologische factoren en van sociale determinanten van de gezondheid van personen op een complexe manier met elkaar verstrengeld zijn. En toch worden geslacht (biologische dimensie) en gender (sociale dimensie) nauwelijks in aanmerking genomen: soms worden ze onderschat, soms zijn ze gestereotypeerd waarbij weinig ruimte is voor nuance. Dit komt op verschillende manieren tot uiting: het verzaken aan zorg bij eenoudergezinnen, het feit dat depressies hoofdzakelijk bij vrouwen voorkomen, onwetendheid over endometriose en andere vrouwenziektes, de prevalentie van harten vaatziektes bij vrouwen veeleer dan bij mannen, de ondervertegenwoordiging van vrouwen, transgenders en intersekse personen in klinisch onderzoek, onwetendheid over osteoporose bij mannen, enz.

III. DISCUSSION DES CONSIDÉRANTS ET DU DISPOSITIF

Dix-huit amendements à la proposition de résolution ont été déposés par Mme Gahouchi (doc. Sénat, n° 7-421/2). Les amendements ont été traités lors de la réunion du 29 janvier 2024 et votés durant la réunion du 19 février 2024.

A. Considérants

1) Point D/1 (nouveau)

Mme Gahouchi dépose l'amendement n° 1 (doc. Sénat, n° 7-421/2) qui vise à insérer dans les considérants un point D/1 (nouveau) rédigé comme suit: «D/1. vu la Convention sur l'élimination de toutes les formes de discrimination à l'égard des femmes, conclue à New York le 18 décembre 1979, plus particulièrement l'article 12 qui concerne les soins de santé et la recommandation générale n° 24 intitulée «Les femmes et la santé» du Comité pour l'élimination de la discrimination à l'égard des femmes;». Il s'agit d'une suggestion intéressante formulée par Mme Moestermans du *Vrouwenraad* lors de son intervention.

L'amendement n° 1 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Ce point est repris en tant que point E dans le texte adopté par le comité d'avis pour l'Égalité des chances entre les femmes et les hommes (doc. Sénat, n° 7-421/4).

2) Point D/2 (nouveau)

Mme Gahouchi dépose l'amendement n° 2 (doc. Sénat, n° 7-421/2) qui a pour objet l'insertion, dans les considérants, d'un point D/2 (nouveau) rédigé comme suit: «D/2. vu le programme d'action de Beijing de 1995, chapitre concernant la santé et les examens annuels CSW64 / Beijing+25 (2020) + CSW69 / Beijing+30 (2025) – ONU Femmes / Commission de la condition de la femme des Nations unies (CSW);».

Mme Gahouchi indique que cet ajout a été suggéré de manière pertinente par Mme Moestermans du *Vrouwenraad* lors des auditions.

L'amendement n° 2 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Ce point est repris en tant que point F dans le texte adopté par le comité d'avis pour l'Égalité des chances entre les femmes et les hommes (doc. Sénat, n° 7-421/4).

III. BESPREKING VAN DE CONSIDERANS EN HET DISPOSITIEF

Er werden achttien amendementen (doc. Senaat, nr. 7-421/2) ingediend door mevrouw Gahouchi die besproken werden tijdens de vergadering van 29 januari 2024 en gestemd werden tijdens de vergadering van 19 februari 2024.

A. Considerans

1) Punt D/1 (nieuw)

Mevrouw Gahouchi dient een amendement nr. 1 in (doc. Senaat, nr. 7-421/2) dat ertoe strekt in de considerans een punt D/1 (nieuw) in te voegen, luidende: «D/1. gelet op het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, gesloten in New York op 18 december 1979, in het bijzonder artikel 12 betreffende gezondheid en op algemene aanbeveling nr. 24 over vrouwen en gezondheid van het Comité voor de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen;». Mevrouw Gahouchi baseert dit amendement op de uiteenzetting van mevrouw Moestermans van de Vrouwenraad.

Amendement nr. 1 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Dit punt wordt hernomen als punt E in de door het adviescomité voor Gelijke Kansen voor vrouwen en mannen aangenomen tekst (doc. Senaat, nr. 7-421/4).

2) Punt D/2 (nieuw)

Mevrouw Gahouchi dient een amendement nr. 2 in (doc. Senaat, nr. 7-421/2) dat ertoe strekt in de considerans een punt D/2 (nieuw), in te voegen, luidende: «D/2. gelet op het Actieplatform van Peking van 1995, het hoofdstuk over gezondheid en jaarlijkse reviews CSW64 / Peking+25 (2020) + CSW69 / Peking+30 (2025) - *UN Women / Commission on the Status of Women (CSW)*;».

Mevrouw Gahouchi benadrukt dat deze relevante toevoeging werd voorgesteld door mevrouw Moestermans van de Vrouwenraad tijdens de hoorzittingen.

Amendement nr. 2 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Dit punt wordt hernomen als punt F in de door het adviescomité voor Gelijke Kansen voor vrouwen en mannen aangenomen tekst (doc. Senaat, nr. 7-421/4).

3) Point D/3 (nouveau)

Mme Gahouchi dépose l'amendement n° 3 (doc. Sénat, n° 7-421/2) qui vise également à insérer dans les considérants un point D/3 (nouveau) rédigé comme suit: «D/3. vu la recommandation du Conseil de l'Europe CM/Rec(2008) 1 du Comité des ministres aux États membres sur la prise en compte dans les actions de santé des spécificités entre hommes et femmes;».

Il s'agit de tenir compte davantage d'initiatives européennes, comme suggéré par Mme Moestermans lors de son audition.

L'amendement n° 3 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Ce point est repris en tant que point G dans le texte adopté par le comité d'avis pour l'Égalité des chances entre les femmes et les hommes (doc. Sénat, n° 7-421/4).

4) Point D/4 (nouveau)

Mme Gahouchi dépose l'amendement n° 4 (doc. Sénat, n° 7-421/2) qui vise à prendre en compte une référence européenne en insérant dans les considérants un point D/4 (nouveau) rédigé comme suit: «D/4. vu le règlement (UE) n° 536/2014 du Parlement européen et du Conseil du 16 avril 2014 relatif aux essais cliniques de médicaments à usage humain et abrogeant la directive 2001/20/CE;».

L'amendement n° 4 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Ce point est repris en tant que point H dans le texte adopté par le comité d'avis pour l'Égalité des chances entre les femmes et les hommes (doc. Sénat, n° 7-421/4).

5) Point D/5 (nouveau)

L'amendement n° 5 déposé par Mme Gahouchi (doc. Sénat, n° 7-421/2) a pour but d'insérer dans les considérants un point D/5 (nouveau) rédigé comme suit: «D/5. vu le *ZorgOnderzoek Nederland: Kennisagenda Gender en Gezondheid* (2015) et *Kennisprogramma*;».

Mme Gahouchi précise que la prise en compte de la dimension internationale a été suggérée par Mme Moestermans; en l'occurrence, les bonnes pratiques issues des Pays-Bas.

3) Punt D/3 (nieuw)

Mevrouw Gahouchi dient een amendement nr. 3 in (doc. Senaat, nr. 7-421/2) dat ertoe strekt in de considerans een punt D/3 (nieuw) in te voegen, luidende: «D/3. gelet op aanbeveling CM/Rec(2008) 1 van het Comité van ministers van de Raad van Europa aan de lidstaten over de inclusie van genderverschillen in het gezondheidsbeleid;».

De bedoeling is om meer rekening te houden met Europese initiatieven, zoals geopperd werd door mevrouw Moestermans tijdens haar hoorzitting.

Amendement nr. 3 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Dit punt wordt hernomen als punt G in de door het adviescomité voor Gelijke Kansen voor vrouwen en mannen aangenomen tekst (doc. Senaat, nr. 7-421/4).

4) Punt D/4 (nieuw)

Mevrouw Gahouchi dient een amendement nr. 4 (doc. Senaat, nr. 7-421/2) in dat tot doel heeft rekening te houden met een Europese verwijzing door in de considerans een punt D/4 (nieuw) in te voegen, luidende: «D/4. gelet op verordening (EU) nr. 536/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende klinische proeven met geneesmiddelen voor menselijk gebruik en tot intrekking van richtlijn 2001/20/EG;».

Amendement nr. 4 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Dit punt wordt hernomen als punt H in de door het adviescomité voor Gelijke Kansen voor vrouwen en mannen aangenomen tekst (doc. Senaat, nr. 7-421/4).

5) Punt D/5 (nieuw)

Amendement nr. 5 ingediend door mevrouw Gahouchi (doc. Senaat, nr. 7-421/2) heeft tot doel om in de considerans een punt D/5 (nieuw) in te voegen, luidende: «D/5. gelet op het *ZorgOnderzoek Nederland: Kennisagenda Gender en Gezondheid* (2015) en het *Kennisprogramma*;».

Mevrouw Gahouchi meldt dat er op die manier rekening wordt gehouden met de internationale dimensie – *in casu* Nederland – van het onderwerp, zoals gesuggereerd door mevrouw Moestermans tijdens haar uiteenzetting.

L'amendement n° 5 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Ce point est repris en tant que point I dans le texte adopté par le comité d'avis pour l'Égalité des chances entre les femmes et les hommes (doc. Sénat, n° 7-421/4).

6) Point D/6 (nouveau)

Mme Gahouchi dépose l'amendement n° 6 (doc. Sénat, n° 7-421/2) qui vise à insérer dans les considérants un point D/6 (nouveau) rédigé comme suit: «D/6. considérant le «*Gendersensitieve huisartsgeneeskunde*» de Toine Lagro-Janssen, 2021;».

Comme pour le précédent amendement, il s'agit, ici aussi, de tenir compte de l'expérience des Pays-Bas.

L'amendement n° 6 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Ce point est repris en tant que point J dans le texte adopté par le comité d'avis pour l'Égalité des chances entre les femmes et les hommes (doc. Sénat, n° 7-421/4).

7) Point D/7 (nouveau)

L'amendement n° 7 déposé par Mme Gahouchi (doc. Sénat, n° 7-421/2) a pour objet d'insérer dans les considérants un point D/7 (nouveau) rédigé comme suit: «D/7. considérant «*The Canadian Women's Heart Health Alliance Atlas on the Epidemiology, Diagnosis, and Management of Cardiovascular Disease in Women – Chapter 4: Sex- and Gender-Unique Disparities: CVD Across the Lifespan of a Woman*», 2022;».

La prise en compte de la dimension internationale est essentiel comme suggéré par Mme Moestermans avec, notamment, l'expérience du Canada.

L'amendement n° 7 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Ce point est repris en tant que point K dans le texte adopté par le comité d'avis pour l'Égalité des chances entre les femmes et les hommes (doc. Sénat, n° 7-421/4).

8) Point U (nouveau)

Mme Gahouchi dépose l'amendement n° 8 (doc. Sénat, n° 7-421/2) qui vise à compléter les considérants par

Amendement nr. 5 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Dit punt wordt hernomen als punt I in de door het adviescomité voor Gelijke Kansen voor vrouwen en mannen aangenomen tekst (doc. Senaat, nr. 7-421/4).

6) Punt D/6 (nieuw)

Mevrouw Gahouchi dient amendement nr. 6 (doc. Senaat, nr. 7-421/2) in dat ertoe strekt in de considerans een punt D/6 (nieuw) in te voegen, luidende: «D/6. overwegende het handboek «*Gendersensitieve huisartsgeneeskunde*» van Toine Lagro-Janssen, 2021;».

Net zoals in het vorige amendement, is het ook hier de bedoeling om rekening te houden met de ervaringen in Nederland.

Amendement nr. 6 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Dit punt wordt hernomen als punt J in de door het adviescomité voor Gelijke Kansen voor vrouwen en mannen aangenomen tekst (doc. Senaat, nr. 7-421/4).

7) Punt D/7 (nieuw)

Amendement nr. 7 (doc. Senaat, nr. 7-421/2), ingediend door mevrouw Gahouchi, heeft tot doel om in de considerans een punt D/7 (nieuw) in te voegen, luidende: «D/7. overwegende «*The Canadian Women's Heart Health Alliance Atlas on the Epidemiology, Diagnosis, and Management of Cardiovascular Disease in Women – Chapter 4: Sex- and Gender-Unique Disparities: CVD Across the Lifespan of a Woman*», 2022;».

Het is van doorslaggevend belang dat er rekening wordt gehouden met de internationale dimensie, zoals mevrouw Moestermans suggereerde, en hier in het bijzonder op basis van een verwijzing naar de ervaringen in Canada.

Amendement nr. 7 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Dit punt wordt hernomen als punt K in de door het adviescomité voor Gelijke Kansen voor vrouwen en mannen aangenomen tekst (doc. Senaat, nr. 7-421/4).

8) Punt U (nieuw)

Mevrouw Gahouchi dient amendement nr. 8 in (doc. Senaat, nr. 7-421/2) dat ertoe strekt de considerans met

un point U (nouveau) rédigé comme suit: «U. vu le rapport sur les discussions de la proposition de résolution relative aux biais de genre dans les données fait au nom du comité d'avis pour l'Émancipation sociale de la Chambre des représentants par Mmes Eva Platteau et Kathleen Pisman (doc. Chambre, n° 55 3593/002);».

La membre souligne la pertinence de tenir compte des travaux menés en parallèle par la Chambre des représentants sur le sujet.

L'amendement n° 8 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Ce point est repris en tant que point BB dans le texte adopté par le comité d'avis pour l'Égalité des chances entre les femmes et les hommes (doc. Sénat, n° 7-421/4).

9) Point V (nouveau)

L'amendement n° 9 déposé par Mme Gahouchi (doc. Sénat, n° 7-421/2) consiste à compléter les considérants par un point V (nouveau) rédigé comme suit: «V. considérant que lorsque la dimension du genre n'est pas prise en compte, il y a présence de biais de genre dans la collecte de données;».

L'importance dans la prise en compte du genre au niveau de la collecte de données n'était pas explicitement citée dans les considérants du texte.

L'amendement n° 9 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Ce point est repris en tant que point CC dans le texte adopté par le comité d'avis pour l'Égalité des chances entre les femmes et les hommes (doc. Sénat, n° 7-421/4).

B. Dispositif

1) Point 2/1 (nouveau)

Mme Gahouchi dépose l'amendement n° 10 (doc. Sénat, n° 7-421/2) qui vise à insérer, dans le dispositif, un point 2/1 (nouveau) rédigé comme suit: «2/1) de tout mettre en œuvre pour élaborer systématiquement à l'avenir un Plan d'action national de santé et de soins de santé attentif aux questions de genre et d'inclusivité;».

Mme Gahouchi mentionne que l'intégration de la perspective du genre dans les plans d'action nationaux constitue un autre aspect du *gendermainstreaming*. Elle

een punt U (nieuw) aan te vullen, luidende: «U. gelet op het verslag over de bespreking van het voorstel van resolutie betreffende gender data bias namens het adviescomité voor de Maatschappelijke Emancipatie van de Kamer van volksvertegenwoordigers, uitgebracht door de dames Eva Platteau en Kathleen Pisman (doc. Kamer, nr. 55 3593/002);».

Het lid benadrukt dat het belangrijk is om rekening te houden met de parallelle werkzaamheden van de Kamer van volksvertegenwoordigers over dit onderwerp.

Amendement nr. 8 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Dit punt wordt hernomen als punt BB in de door het adviescomité voor Gelijke Kansen voor vrouwen en mannen aangenomen tekst (doc. Senaat, nr. 7-421/4).

9) Punt V (nieuw)

Amendement nr. 9 ingediend door mevrouw Gahouchi (doc. Senaat, nr. 7-421/2) betreft de toevoeging van een nieuw punt V (nieuw) aan de considerans, luidende: «V. overwegende dat, wanneer er geen rekening wordt gehouden met de genderdimensie, er sprake is van gender bias bij het verzamelen van gegevens;».

Het belang om rekening te houden met gender bij het verzamelen van gegevens werd niet expliciet vermeld in de overwegingen van de tekst.

Amendement nr. 9 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Dit punt wordt hernomen als punt CC in de door het adviescomité voor Gelijke Kansen voor vrouwen en mannen aangenomen tekst (doc. Senaat, nr. 7-421/4).

B. Dispositief

1) Punt 2/1 (nieuw)

Mevrouw Gahouchi dient amendement nr. 10 in (doc. Senaat, nr. 7-421/2) dat ertoe strekt om een nieuw punt 2/1, in het dispositief in te voegen, luidende: «2/1) alles in het werk te stellen om in de toekomst systematisch een nationaal actieplan voor gezondheid en gezondheidszorg uit te werken dat rekening houdt met het gendersaspect en met inclusiviteit;».

Mevrouw Gahouchi wijst erop dat een ander aspect van *gendermainstreaming* slaat op de integratie van het genderspectief in de nationale actieplannen. Dit is al

a déjà été mise en œuvre dans plusieurs plans, comme le Plan d'action national de lutte contre les violences basées sur le genre (2021-2025), le Plan d'action national Femmes, Paix, Sécurité (2022-2026) et le Plan d'action national sur les perturbateurs endocriniens (2022-2026). Comme suggéré par le *Vrouwenraad* lors de son audition, il est possible de développer encore plus la réflexion et la tendance.

L'amendement n° 10 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Ce point est repris en tant que point 3 dans le texte adopté par le comité d'avis pour l'Égalité des chances entre les femmes et les hommes (doc. Sénat, n° 7-421/4).

2) Point 5

Dans le point 5 du dispositif, Mme Gahouchi dépose l'amendement n° 11 (doc. Sénat, n° 7-421/2) qui a pour objet d'insérer les mots «(via l'organisation d'une campagne, d'une formation rigoureuse ou la publication d'une brochure)» entre les mots «d'encourager» et «la prise».

Il convient de préciser quels moyens peuvent être mis en œuvre pour atteindre l'objectif.

L'amendement n° 11 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

3) Point 9

L'amendement n° 12 déposé par Mme Gahouchi (doc. Sénat, n° 7-421/2) a pour but d'apporter les modifications suivantes dans le point 9 du dispositif : a) insérer les mots «(notamment: stéréotypes de genre, violences faites aux femmes, etc.)» entre les mots «continues» et «à destination»; b) compléter le point par le mot «coordonné».

Mme Gahouchi indique que l'ajout du mot «coordonné» permet d'insister sur l'importance de la gestion rigoureuse du dossier médical du patient dans un souci d'amélioration de la qualité de la prise en charge clinique et/ou thérapeutique, de l'accompagnement adéquat du malade. L'ajout de la parenthèse permet, quant à elle, de préciser les matières sur lesquelles les formations devraient porter.

L'amendement n° 12 est adopté par 7 voix contre 4.

toegepast in verschillende plannen, zoals het Nationaal Actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld (2021-2025), het Nationaal Actieplan Vrouwen, Vrede en Veiligheid (2022-2026) en het Nationaal Actieplan voor hormoonverstoorders (2022-2026). Zoals de Vrouwenraad tijdens de hoorzitting suggereerde, is er ruimte om hierover na denken en om de trend nog verder te ontwikkelen.

Amendement nr. 10 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Dit punt wordt hernomen als punt 3 in de door het adviescomité voor Gelijke Kansen voor vrouwen en mannen aangenomen tekst (doc. Senaat, nr. 7-421/4).

2) Punt 5

In punt 5 van het dispositief dient mevrouw Gahouchi amendement nr. 11 in (doc. Senaat, nr. 7-421/2) dat tot doel heeft de woorden «(via het organiseren van een campagne, een grondige opleiding of de publicatie van een brochure)» in te voegen tussen de woorden «ertoe aan te zetten» en «om in elke fase».

Er dient te worden verduidelijkt welke middelen er kunnen worden ingezet om de doelstelling te bereiken.

Amendement nr. 11 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

3) Punt 9

Amendement nr. 12 ingediend door mevrouw Gahouchi (doc. Senaat, nr. 7-421/2) heeft tot doel om punt 9 van het dispositief te wijzigen als volgt: a) de woorden «(meer bepaald: genderstereotypes, geweld tegen vrouwen, enz.)» invoegen tussen de woorden «permanente opleiding» en «kan worden»; b) het woord «gecoördineerd» invoegen vóór het woord «zorgtraject».

Mevrouw Gahouchi wijst erop dat er via de toevoeging van het woord «gecoördineerd» kan worden benadrukt hoe belangrijk het nauwgezet beheer van het medisch dossier van de patiënt is met het oog op kwalitatievere klinische en/of therapeutische zorg en aangepaste begeleiding van de zieke. De toevoeging van de tekst tussen haakjes verduidelijkt op welke onderwerpen de opleidingen betrekking dienen te hebben.

Amendement nr. 12 wordt aangenomen met 7 tegen 4 stemmen.

4) Point 10

Mme Gahouchi dépose un amendement n° 13 (doc. Sénat, n° 7-421/2) qui vise à compléter le point 10 du dispositif par «coordonné. Cette formation devrait être dispensée de manière transversale et continue dans tous les cours ou à tout le moins en début de cursus, car il est nécessaire que les formateurs confient aux étudiants des clés de compréhension et des outils en matière de genre auxquels ils pourront se référer durant la pratique;».

Cet amendement fait suite à une demande de Soralia. L'ajout du mot «coordonné» permet d'insister sur l'importance de la gestion rigoureuse du dossier médical du patient dans un souci d'amélioration de la qualité de la prise en charge clinique et/ou thérapeutique, de l'accompagnement adéquat du malade. L'ajout de la dernière phrase donne plus de précision quant au type de formation nécessaire.

L'amendement n° 13 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

5) Point 13

L'amendement n° 14 déposé par Mme Gahouchi (doc. Sénat, n° 7-421/2) vise à insérer, dans le point 13 du dispositif, les mots «– genrée et sexuée –» entre les mots «intersectionnelle» et «des enjeux».

Mme Gahouchi déclare que cette insertion a pour but d'être plus précis sur le type de lecture et fait suite à une demande de Soralia.

L'amendement n° 14 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

6) Point 18/1 (nouveau)

Mme Gahouchi dépose l'amendement n° 15 (doc. Sénat, n° 7-421/2) qui a pour but d'insérer, dans le dispositif, un point 18/1 (nouveau) rédigé comme suit: «18/1) tenant compte des différences en termes de représentativité des genres en fonction du domaine scientifique dans le monde académique ou de la recherche, de veiller à garantir une bonne représentativité des femmes dans toutes les commissions scientifiques et dans toutes les instances d'évaluation;».

Selon Mme Gahouchi, de nombreuses études constatent la sous-représentation des femmes dans le monde académique et de la recherche. Il est important, dans la

4) Punt 10

Mevrouw Gahouchi dient amendement nr. 13 in dat ertoe strekt in punt 10 van het dispositief het woord «gecoördineerd» in te voegen vóór het woord «zorgtraject» en dit punt aan te vullen als volgt: «Die opleiding zou transversaal en continu moeten worden gegeven in alle lessen of toch minstens in het begin van het studieprogramma, want de lesgevers moeten de studenten sleutels en middelen aanreiken om genderkwesties te begrijpen, waarop de studenten kunnen terugvallen in de praktijk;».

Dit amendement biedt een antwoord op een verzoek van Soralia. Door de toevoeging van het woord «gecoördineerd» kan worden benadrukt hoe belangrijk een nauwgezet beheer van het medisch dossier van de patiënt is met het oog op kwalitatievere klinische en/of therapeutische zorg en aangepaste begeleiding van de zieke. De toevoeging van de laatste zin geeft meer verduidelijking over het soort opleiding dat er nodig is.

Amendement nr. 13 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

5) Punt 13

Amendement nr. 14 ingediend door mevrouw Gahouchi (doc. Senaat, nr. 7-421/2) strekt ertoe in punt 13 van het dispositief de woorden «– inzake gender en geslacht –» in te voegen tussen het woord «interpretatie» en het woord «van gezondheidsvraagstukken».

Mevrouw Gahouchi geeft aan dat deze invoeging erop doelt om preciezer te zijn omtrent de interpretatie. Het amendement is gebaseerd op een verzoek van Soralia.

Amendement nr. 14 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

6) Punt 18/1 (nieuw)

Mevrouw Gahouchi dient amendement nr. 15 in (doc. Senaat, nr. 7-421/2) dat tot doel heeft om een punt 18/1 (nieuw) in het dispositief in te voegen, luidende: «18/1) rekening houdend met de verschillen in gendervertegenwoordiging, afhankelijk van het wetenschappelijk domein in de academische of de onderzoekswereld, erop toe te zien dat vrouwen goed vertegenwoordigd zijn in alle wetenschappelijke commissies en alle evaluatie-instanties;».

Volgens mevrouw Gahouchi stelt men in heel wat studies vast dat vrouwen ondervertegenwoordigd zijn in de academische en de onderzoekswereld. Het is belangrijk om

proposition de résolution, de promouvoir des initiatives pour tenter de pallier cette dynamique. Cette question a été largement débattue au Sénat au travers de l'examen d'une résolution relative à l'amélioration de la représentativité des filles et des femmes dans les études et professions liées aux STEAM (doc. Sénat, n° 7-211/7).

L'amendement n° 15 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Ce point est repris en tant que point 20 dans le texte adopté par le comité d'avis pour l'Égalité des chances entre les femmes et les hommes (doc. Sénat, n° 7-421/4).

7) Point 20/1 (nouveau)

L'amendement n° 16 déposé par Mme Gahouchi (doc. Sénat, n° 7-421/2) vise à ajouter, dans le dispositif, un point 20/1 (nouveau) rédigé comme suit: «20/1) de mener, auprès du grand public, des campagnes de sensibilisation à l'importance de tenir compte de la dimension genrée et sexuée dans le domaine de la santé, en y associant les experts issus du milieu associatif;».

Un travail d'information et de vulgarisation scientifiques doit impérativement avoir lieu auprès du grand public. Le secteur associatif a d'ailleurs un rôle privilégié à jouer en la matière. Mme Gahouchi fait référence à l'audition de Soralia qui a souligné ce point.

L'amendement n° 16 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Ce point est repris en tant que point 23 dans le texte adopté par le comité d'avis pour l'Égalité des chances entre les femmes et les hommes (doc. Sénat, n° 7-421/4).

8) Point 20/2 (nouveau)

Mme Gahouchi a déposé l'amendement n° 17 (doc. Sénat, n° 7-421/2) qui vise à ajouter, dans le dispositif, un point 20/2 (nouveau) rédigé comme suit: «20/2) de créer un centre de recherche – ou à tout le moins une cellule – dédié au sexe et au genre en santé. Ce centre pourrait se situer au niveau fédéral, par exemple au cœur de Sciensano ou du service public fédéral (SPF) Santé publique. Ce centre de recherche et d'expertise aurait pour missions:

a) d'assurer le bon déroulement des recherches sur le territoire belge;

in het voorstel van resolutie initiatieven aan te moedigen die proberen om te zorgen voor een kentering op dat vlak. Die kwestie werd uitgebreid besproken in de Senaat in de werkzaamheden omtrent de resolutie betreffende een betere vertegenwoordiging van meisjes en vrouwen in STEAM-gerelateerde studierichtingen en beroepen (doc. Senaat, nr. 7-211/7).

Amendement nr. 15 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Dit punt wordt hernomen als punt 20 in de door het adviescomité voor Gelijke Kansen voor vrouwen en mannen aangenomen tekst (doc. Senaat, nr. 7-421/4).

7) Punt 20/1 (nieuw)

Amendement nr. 16 ingediend door mevrouw Gahouchi (doc. Senaat, nr. 7-421/2) strekt ertoe een punt 20/1 (nieuw) in het dispositief in te voegen, luidende: «20/1) campagnes te organiseren om het grote publiek er bewust van te maken hoe belangrijk het is om op het vlak van gezondheid rekening te houden met gender en geslacht, in samenwerking met deskundigen uit het middenveld;».

Het is van essentieel belang dat het grote publiek wordt geïnformeerd en bewust wordt gemaakt van de wetenschap. Hier is een sleutelrol weggelegd voor de vrijwilligerssector. Mevrouw Gahouchi verwijst naar de hoorzitting met Soralia, waar dit punt werd benadrukt.

Amendement nr. 16 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Dit punt wordt hernomen als punt 23 in de door het adviescomité voor Gelijke Kansen voor vrouwen en mannen aangenomen tekst (doc. Senaat, nr. 7-421/4).

8) Punt 20/2 (nieuw)

Mevrouw Gahouchi heeft amendement nr. 17 ingediend (doc. Senaat, nr. 7-421/2) dat ertoe strekt om punt 20/2 (nieuw) in het dispositief toe te voegen, luidende: «20/2) een onderzoekscentrum – of minstens een cel – op te richten dat zich toelegt op geslacht en gender op het vlak van gezondheid. Dat centrum kan zich op federaal niveau situeren, bijvoorbeeld binnen Sciensano of de federale overheidsdienst (federale overheidsdienst (FOD)) Volksgezondheid. De taken van dat onderzoeks- en expertisecentrum zouden zijn:

a) zorgen voor het goede verloop van het onderzoek op Belgisch grondgebied;

- b) d'être un lieu de rencontre entre les sciences biomédicales et les sciences sociales;
- c) de favoriser les échanges et les collaborations fructueuses;
- d) d'être un lieu de rencontre entre les politiques, la société civile et les recherches;
- e) de rendre les recherches accessibles et les vulgariser.»

Mme Gahouchi retire l'amendement n° 17.

Elle dépose un nouvel amendement, n° 18 (doc. Sénat, n° 7-421/2) ayant pour but d'ajouter un point 20/2 (nouveau) rédigé comme suit: «20/2) d'examiner la possibilité de créer un centre de recherche – ou à tout le moins une cellule – dédié au sexe et au genre en santé. Ce centre pourrait se situer au niveau fédéral, par exemple au cœur de Sciensano ou du service public fédéral (SPF) Santé publique. Ce centre de recherche et d'expertise aurait pour missions:

- a) d'assurer le bon déroulement des recherches sur le territoire belge;
- b) d'être un lieu de rencontre entre les sciences biomédicales et les sciences sociales;
- c) de favoriser les échanges et les collaborations fructueuses;
- d) d'être un lieu de rencontre entre les politiques, la société civile et les recherches;
- e) de rendre les recherches accessibles et les vulgariser.»

Elle précise que la nécessité de créer un tel centre est ressortie des auditions, notamment celle de Soralia. L'ajout en début de phrase des mots «d'examiner la possibilité de» a pour objectif la prudence.

L'amendement n° 18 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Ce point est repris en tant que point 24 dans le texte adopté par le comité d'avis pour l'Égalité des chances entre les femmes et les hommes (doc. Sénat, n° 7-421/4).

- b) een ontmoetingsplaats zijn voor biomedische en sociale wetenschappen;
- c) uitwisselingen en vruchtbare samenwerkingen aanmoedigen;
- d) een ontmoetingsplaats zijn voor het beleid, het middenveld en het onderzoek;
- e) onderzoek toegankelijk maken voor het grote publiek.»

Mevrouw Gahouchi trekt amendement nr. 17 in.

Zij dient een nieuw amendement nr. 18 in (doc. Senaat, nr. 7-421/2) om een punt 20/2 (nieuw) toe te voegen, luidende: «20/2) na te gaan of het mogelijk is een onderzoekscentrum – of minstens een cel – op te richten dat zich toelegt op geslacht en gender op het vlak van gezondheid. Dat centrum kan zich op federaal niveau situeren, bijvoorbeeld binnen Sciensano of de federale overheidsdienst (FOD) Volksgezondheid. De taken van dat onderzoeks- en expertisecentrum zouden zijn:

- a) zorgen voor het goede verloop van het onderzoek op Belgisch grondgebied;
- b) een ontmoetingsplaats zijn voor biomedische en sociale wetenschappen;
- c) uitwisselingen en vruchtbare samenwerkingen aanmoedigen;
- d) een ontmoetingsplaats zijn voor het beleid, het middenveld en het onderzoek;
- e) onderzoek toegankelijk maken voor het grote publiek.»

De noodzaak om dergelijk centrum op te richten, werd duidelijk gemaakt tijdens de hoorzittingen, meer bepaald tijdens de hoorzitting met Soralia. De keuze voor de woorden «na te gaan of het mogelijk is» aan het begin van de zin beoogt voorzichtigheid.

Amendement nr. 18 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Dit punt wordt hernomen als punt 24 in de door het adviescomité voor Gelijke Kansen voor vrouwen en mannen aangenomen tekst (doc. Senaat, nr. 7-421/4).

IV. VOTE FINAL

L'ensemble de la proposition de résolution amendée est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Confiance a été faite à la rapporteuse pour la rédaction du présent rapport.

La rapporteuse,

La présidente,

Véronique DURENNE.

Latifa GAHOUCI.

*
* *

**Texte adopté par le comité d'avis:
voir le doc. Sénat, n° 7-421/4.**

*
* *

IV. EINDSTEMMING

Het geamendeerde voorstel van resolutie in zijn geheel wordt aangenomen met eenparigheid van de 11 aanwezige leden.

Vertrouwen werd geschonken aan de rapporteur voor het opstellen van dit verslag.

De rapporteur,

De voorzitter,

Véronique DURENNE.

Latifa GAHOUCI.

*
* *

**Tekst aangenomen door het adviescomité:
zie het doc. Senaat, nr. 7-421/4.**

*
* *